

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
12 Decembre st. v.
24 Decembre st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 50.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Epistola de amor.

F u r n i c a.

(Din Poveștile Peleşului.)

Eră odată o fetă frumoasă. Numele ei eră Viorica. Părul ei eră ca aurul, ochii ca cerul, obrajii ca garoafele, buzele ca cireșile; ier trupul eră așă de mlădios ca papura. Nu eră suflare omenescă, care se nu se bucure la privirea frumoșei fete, și nu atât pentru frumșeta, cât pentru hărnicia ei cea mare. Când se ducea la isvor, cu cofa pe cap, furca-i eră totdeuna la brâu și ea torcea. De țesut și de cusut, ea țesea și cusea chiar ca o țină. Iiele ei erau cele mai frumoșe din tot satul, cusute cu negru și cu roșu, cu alțițe late pe umere. Vălnicul, ba chiar și călțunii ei de duminecă erau împodobiti cu flori. Mănil ei cele mici nu stau nici odată linișcite. La câmp și prin livele ele lucrau tot atât de mult ca în casă, și toți flăcăii aveau ochii țintiți spre Viorica cea frumoșă. I mergea vestea, că o se fie odată o gospodină strașnică. Ea însă nici că se uită la flăcăi, și de măritat nici nu vroia să audă vorbind. Ea dicea că nu are timp să se gândescă la dênșii, căci are să pörte de grijă pentru mamă.

Atunci mama, cu fruntea increțită, i dicea — „mare sprigin ar fi un ginere sdravăn“. Fetita se întristă de asemenea cuvinte; și întreba, decă în adevăr nu mai pöte munci, pentru ca mama să-și dorescă numai de cât un bărbat în casă. „Bărbații ne dau încă mai mult de lucru“, dișe Viorica. „Tot noi trebuie să törcem pentru dênșii, să țesem pentru dênșii, să cosem pentru dênșii, și nu mai putem dovedi cu munca câmpului“. Atunci mama oftă și se gândiă la fiul ei, care murise, pentru care făcuse atâte și multe cămăși frumoșe, și pe care le spělă atât de albe, încât töte își pusese ochii pe flăcău. Nici că vre-odată se osteniă, ori și cât lucră pentru dênșul: dar ce nu face o mamă, fără a osteni vre-odată!

Veni însă öra, când Viorica ênsăși eră să vedă, că mama avea dreptate să-și dorescă un ginere, ca și cum ar fi presimțit, că nu-i va mai fi traiu mult în lume. Ea începü să slăbescă și tötă dragostea fiicei nu fu în stare, să o ție pe pământ. Frumoșă fetă ajunsă de închise ochii cei iubiți și Viorica ședeă acum cu totul singurică în căsuța cea mică. Pentru întâiași-dată, ea ședeă cu mânil în sin, căci pentru cine eră să mai lucreze? Ea nu mai avea pe nime în lume.

Într'o di ședeă ea pe pragul ușei și se uită cu întristare în lume. De odată vedü mișcându-se spre dênșă pe pământ ceva lung și negru, și ietă că acest șir lung și nesfêrșit erau furnici. Nu putea nime da, de unde ele veniau, căci nu se mai putea descoperi capëtul cetei, care neconținut se mișcă. Acum însă ele se opriră și formară împregiurul Vioricai un cerc mare. Unele dintre furnici eșiră înainte și dișeră: „— Noi te cunoșcem bine, Viorico, și adese am admirat hărnicia ta, care se potriveșce cu a noastră, și care rare ori se află pe la ömeni. Noi mai șcim, că tu ești singură singurică pe lume. De aceea te rugăm: vino cu noi și fă-te regina noastră. Ți-om clădi un palat, mai frumos și mai mare, de cât cea mai mare casă ce ai vedüt vre-odată. Numai un lucru trebuie să ne promiți, că nu te vei mai întörce înapoi printre ömeni, ci că vei rămâne la noi cât vei trăi“.

„— Nici că doresc mai bine, decât să rămân cu voi, — respunse Viorica, — căci nimic nu me mai ține pe mine aici, decât numai mormântul mamei. Trebuie să pot merge, să depun pe el flori și vin, și colivă și să me rog pentru sufletul ei.

— Poți să mergi la mormântul mamei tale, numai să nu vorbești cu nici o ființă omenescă, care îți va eși în cale, căci atunci te faci necredincioșă și cumplită va fi resbunarea noastră.

Astfel se duse Viorica cu furnicile. Ele merseră o cale lungă, până ce ajunseră la un loc, care se părea bun pentru a clădi acolo un palat. Atunci vedü Viorica, cu cât furnicile erau mai dibace de cât dênșă. Cum ar fi putut ea fi vre-odată în stare a rëdică cu atâte iuțelă o asemenea clădire? Erău acolo galerii, unele peste altele, conducënd în lăuntru în locuri îndepărtate și tot mai îndepărtate, destinate pentru öuele furnicilor, cari se scoteau afară la söre, pentru a se aduce cu aceeași iuțelă ierăși în lăuntru, când trebuia să fie puse la adăpostul unei ploii amenințătoare.

Camerele erau cu mare măiestrie împodobite cu foi de flori, pironite de păreți cu frunțele ascuțite ale brașilor; ier Viorica se invëtă a țese cu ațe de păingini, din cari apoi se lucrau corturi și pături. Clădirea se rëdică sus și tot mai sus: camera însă, care eră destinată pentru Viorica eră atât de minunat de frumoșă, precum nime nu-și mai închisuse vre-odată, nici chiar în vis. Multe săli conduceau în lăuntru palatului, astfel încât Viorica putea avé cu cea mai mare iuțelă șciri despre toți supușii ei. Scândurile sălilor erau de foi de mac, ca picjörele reginei să nu umble de cât pe pături de purpură. Ușile erau de foi de roșe, legate între dênșele cu fire de păingini, și astfel se închideau și se deschideau fără vuet. Pe jos eră așternut un covor gros și möle, tot de florea reginei, de se cufundă în el piciorul gingașei Vioricai. Nici că i trebuiau aci încălțăminte. Ele ar fi fost pré aspre și ar fi stricat covorul de flori. Păreții camerei erau ca țesuți cu mare măiestrie cu garoafe, cu lăcrămiöre și ochiul paserei, și florile continuu se reïnoiau. Fiind totdeuna prospete, mirosul lor în adevăr te îmbetă. Tavanul camerei eră făcut de foi de crin, întinse ca un cort. Harnicele furnici muncise câteva săptămăni la palatul Vioricai. El eră de tot ce este mai gingaș în lume, de bruma florilor, și pe dênșul eră întinsă una din țesăturile Vioricai. Când dormiă pe patul ei, ea eră atât de frumoșă, că stelele ar fi picat din cer, decă ar fi vedüt-o. Însă furnicile aședăse camera ei în locurile cele mai din lăuntru ale palatului, și păziau cu hărnicie și gelosie pe iubita lor regină. Nici ele chiar nu îndrăzniau să se uite la ea când dormiă.

Nu putea fi traiu mai frumos și mai bine aședat în ceta de furnici, de cum eră. Fie-care și töte-și puneau silința, a munci mai mult și a plăcé harnicei regine. Nu eră ordin al ei, care să nu fie executat cu iuțela vântului; căci Viorica nu ordonă nici odată pré mult, nici odată neîntețeșce. Vocea ei cea blândă se audia totdeuna numai ca un sfat séu ca o părere. O căutătură plină de lumină și de căldură a ochilor ei, eră mulțămirea ce dăruia celor ce o ascultau. Furnicile diceau adese, că au rațele sörelui în casă și-și lăudau norocul.

Ele făcură pentru Viorica o prispă deosebită, pe sare se putea preumblă, ca să se bucure de aerul curat al munților și de rațele încălđitoare ale sörelui. Când camera i se părea pré îngustă. De pe acea prispă ea putea privi și înălțimea clădirii, care ajunsese a fi acum un munticel.

Într'o di ședeă ea în cameră și cosiă la o iie cu firele de mëtăsă ale unui verme, pe care-l adusese furnicile în lăuntru palatului. Ea prindea pe iie aripi de fluturi. De odată se audü un frémăt mare împregiurul muntelui și ca un resunet de voci. Într'o clipă întreg regatul cel mic eră în larmă și toți veniră la regină și isbucniră fără suflet în camera ei. „Ni se dărimă casa. Ömenii rei scormolesc în ea. Douë, trei galerii au și căđut și o a patra este în pericol. Ce să facem?“ — „Nu-i altă nimica?“ — dișă Viorica plină de linișce. „Voiu pune îndată capët la acesta și într'o di séu douë galeriile vor fi ierăși la loc“.

Viorica alergă prin labirintul salelor și de odată apărură pe prispa ei. Însă acolo dădă cu ochii de un tânăr de o mare frumusețe. El descălicase și era ocupat cu câți-va, cari îl însoțiau, a scormoli cu săbii și cu lănci în muntele furnicilor. Când ea apărură, toți se opriră. Flăcăul cel frumos puse mâna în prețma ochilor, ca și cum ar fi orbit de o lumină mare, și se uită plin de mirare la ființa cea luminosă, care sta dinaintea lui în vestminte lucitoare. Părul de aur al Vioricăi pică în valuri până la călcăi. O roșetă gingașă se respândise pe fața ei și ochii i străluciau ca stelele. La vederea flăcăului, ochii i se tulburară un moment, dar pe urmă i rădică, și deschizându-și gura de rose, Viorica dîse cu vocea răsunătoare: „Cine sînteți voi cari ve atingeți cu mâna semetă de împărăția mea?”

— Iertă, frumoasă fetă! — respunse tînărul. Pe onoarea mea de fecior de împărat ce sînt, de astăzi înainte sînt apărătorul vostru cel mai devotat. Cum putea să-mi trecă prin minte, că o dîină stă în capul acestei împărății?”

— Ve mulțămesc, — dîse Viorica. Nu-mi trebuie alte servicii, de cât acele ale credincioșilor mei supuși, și cer numai, ca în „regatul meu să nu păsescă picior de om”.

La aceste cuvinte ea dispărură, ca și cum ar fi înghițit-o muntele, și cei cari rămăseseră afară nu puteau vedea, cum cete de furnicii sărutau picioarele și o însoțiau în triumf înapoi în camera ei, unde Viorica se apucă în linișce de lucru, ca și cum nu s'ar fi întemplat nimica.

Fiul de împărat însă sta înaintea muntelui, ca a fundat într'un vis, și camaradii sei nu-l puteau îndupleca să încalcece nici după ore întregi. El tot speră, că frumoasa regină va reapărea. El tot speră, că va mai vedea-o încă odată, chiar decă ochii i-ar fi fost plini de dojană și vorbele aspre. Însă el nu vedea decăt furnici și ierăși furnici, căci aceste, în cete nesfîrșite, cu iuțelă nespūsă, se siliau a drege paguba, ce el pricinuiuse în sburdăciunea junetei. El le-ar fi călcat în picioare de mînie și de impaciunță; căci ele păreau, că nu înțeleg și nu aud întrebările lui. Ele alergau bucuröse și voiöse printre picioare, pline de simțimentul siguranței lor. În fine el încalcecă plin de tristeță, cugețând neconținut, cum ar pută căștigă pe cea mai frumoasă fetă, ce-i vîduse ochii vre-odată. El cutrieră pădurea până innoptă, spre marea supărare a camaradiilor sei, cari dau la naiba muntele de furnici cu feta cea frumoasă gîndindu-se la cina și la paharele cu vin, ce i așteptă de mult.

Viorica se culcă mai tîrziu decăt toți supușii ei. Ea avea obiceiul, de a inspectă ea singură oșele furnicilor, de a pune mâna pe păturețele lor de sînt destul de moi, și de a aeră perdelele de flori una după alta, purtând pe vîrfurile degetului un licuriciu, și uitându-se cu duiosie la tinerii vermișori. Acum ea se întorse în camera ei și dădă drumul tuturor licuricilor, care i luminase la lucru ore întregi. Numai unul singur rămase la ea, până se puse în pat.

De datină, Viorica era îndată cufundată în somnul cel mai adînc: astăzi însă ea se asvêrlia nelinișcită cînd într'o parte, cînd în alta, și învêrtia părul împregiurului degetelor, ședea, se sculă, și ierăși se culcă, și era atît de cald și de cald, cît nu mai putea.

Nici odată nu i se păruse, că în împărăția ei nu era aer îndestul. Acum ar fi vrut să ierăși afară la aer, iar se temea, nu cumva ai ei să o audă și esemplul cel rîu să molipsescă și pe alții. Ea dăduse, împinsă de furnici, multe și aspre otăriri în contra eșirilor oprite, otăriri cari scoteau afară din comunitate pe furnicile vinovate. Ea condamnase chiar pe unele la mörte

și fu nevoită să privescă cu inima sîngerîndă, cum ele fură împunse fără milă, până ce periră.

Viorica se trezi înaintea tuturor și făcū furnicilor o mare suprindeere, reclădind ea însăși una din galerii. Fireșce, că chiar ea nu-și da sēma, că lucrînd, își asvêrlia ochii în pădure au nu va vedea, și ascultă cu urechile au nu va audă ceva. De abia se întorsese în camera ei, că mai multe furnici veniră iute, alergînd pline de spaimă: „Omul cel rîu de ieri este ierăși aci cälare și trage roți împregiurului muntelui nostru”.

— Lăsați-l în pace! — dîse Viorica, regina, cu linișce. El nu ne mai face nimic. Însă inima Vioricăi, a fetei celei gingașe, bătea atît de tare, că fu nevoită să se resufle din adînc. O nelinișce străordinară venise peste ea. Ea se preumblă cu mult mai des peste tot locul decăt înainte, găsia neconținut, că oșele nu stau destul la sōre, le scōtea singură afară pentru a le reintră tot atît de iute în lăuntru și i se întemplă chiar să dea ordine contradicētoare. Furnicile nu șciau, ce i s'a întemplat și-și da totă ostenețla de a face tote mai bine și mai frumos. Ba într'o di i făcură chiar o suprindeere cu o boltă nouă și grandioasă. Ea se uită la ea cu o privire distrasă și o lăudă numai în trecăt.

Tropote de cal să audiau împregiurului muntelui de mai multe ori pe di: însă multe di le trecură și Viorica nici că se mai arētă măcar o singură dată afară din palatul ei. O apucase un dor de omeni, pe care nu-l simțise încă până atunci. Ea se gîndia la satul ei, la horă, la căsuța ei din sat, la mama ei și la mormēntul acesteia, pe care nu-l mai vîduse. După cîteva di, ea anunția supușilor ei, că are de gînd să mergă la mormēntul mamei ei. Atunci furnicile o întrebă cu spaimă, decă nu-i mai place la dēnesele, de vreme ce-și aduce aminte de satul ei. „O nu”, dîse Viorica. „Vreu să me duc numai pentru puține ore. Înainte de amurgit sînt ierăși la voi.”

Da se rugă, ca nime să nu vie cu dēnsa: dar de departe se șinură de ea cîteva furnici, pe cari nu le putea vedea.

Totă lumea i se părea schimbată. Și în adevêr mult timp trecuse, decănd ea-și părăsise căsuța. Viorica începū să facă socotelă, cāt timp furnicile au întrebuițat, pentru a innălță muntele cel mare, în care locuia, și-și dîcea, că mulți ani întregi au fost acestia. Ea nu mai putū da de mormēntul mamei, atît de tare il acoperise ierburile și plānte de tot felul; și Viorica umblă prin țintirim plāngēnd, că și acolo ea era acum streină.

Începuse a amurgī și Viorica tot căută mormēntul, pe care nu-l putea află. De odată răsună lăngă ea vocea fiului de împărat. Ea vroi să fugă. Însă el o reținū cu putere și vorbi despre dragostea lui cea mare cu cuvinte atît de dulci și de pătrundētoare, încăt ea stătū, de-l ascultă cu ochii pironiți în jos. Era atît de dulce, a audī ierăși vorbind o ființă omenescă și a audī ierăși vorbind astfel, de dragoste și de amicitie. Numai cînd se întunecă de tot, Viorica își readuse aminte, că ea era o regină, care-și uitase de datorii, și nu o orfană părăsită, și că furnicele i interdîseseră de a se intālni cu ființi omenesci. Cu picior iute ea fugi dela feciorul de împărat. El însă se luă după dēnsa cu cuvinte măgulitoare până în apropierea muntelui. Acolo Viorica îl rugă și-l conjură. El i făcū după dorință, dar numai după ce Viorica i promise, de a reveni a dōua di.

Viorica se furișă încet, încet prin sale, uitându-se tot înapoi, căci i se părea, că aude tropăt iute și de giuru împregiur șōpte. Pōte că aceste erau închipuiri și că numai inima-i bătea mai tare de frică: căci de

câte ori sta pe loc, toate se păreau linișcite. În fine ea ajunsese în camera ei și pică pe pat sfârșită de ostenelă. Dar somnul nu venia să se reverse peste densa și să-i închidă ochii. Ea simțea, că a înfrânt promisiunea ce dăduse și cine mai putea să o respecte, când cuvântul ei nu mai era sfânt. Nelinișcită Viorica se asvârli când într-o parte, când în alta. Mândria i se revoltă în contra tainei, de care era încungiuată și totuși ea cunoștea furnicile, ura lor neimpăcată și pedepsele lor ne-mai-pomenite. Adese ori ea se scula, își rădima capul de brațe. Neconținut i se părea că aude tropăitul iute al multor mii de piciorușe, ca și cum muntele ar fi insufletit. Când simți, că dimineața se apropie, ea dădu în lături perdéua de roze, pentru a alerga afară în libertate. Însă ce mirare o cuprinse, când vădu, că una din ieșiri era astupată cu frunze ascuțite de brad. Ea încercă la a doua, și la a treia ieșire, și luă pe urmă pe rând pe toate una după alta, însă însă, căci toate erau implute și îndesate de jos până sus. Atunci ea început a striga tare, și ietă că toate cetele de furnici se adunară, venind prin multe și neînsemnate deschidături.

— Vreau să ies la aer curat, — țise Viorica cu tărie.

— Nu, — răspunseră furnicile. Nu te lăsăm să ieși afară, căci atunci te pierdem.

— Nu-mi mai dati ascultare?

— Dar! În toate, numai într'acest un și singur punct nu. Sdrobește-ne cu piciorul spre pedepsă. Noi suntem gata a muri pentru binele comunității și pentru a scăpa onoarea reginei noastre.

Viorica plecă capul și lacrimi isbucniră din ochii ei. Ea rugă pe furnici să-i redea libertatea. Micile ființi severe nu răspunseră nimic: de odată și pe tăcute ea rămase de tot singură în locul cel întunecat. Oh! Cum plângea și cum se vaietă Viorica! Cum își smulgea părul cel frumos! Pe urmă început a-și deschide o cale cu degetele ei cele gingașe; însă ceea ce lucra și da în lături, se implea mai tot atât de iute la loc, în cât în fine pică desperată la pământ.

Furnicile-i aduseră îndată cele mai frumoase flori și nectar și picături de rouă, pentru a-i alina setea: însă vaietele ei rămăseră neascultate. De temă ca ele să nu pătrundă în afară, furnicile se otărâră a rădica clădirea lor tot mai sus și mai sus, atât de sus și mai sus decât Vârful cu dor, și numiră acest munte — „Furnica”.

Feciorul de împărat de mult nu mai dă rôte prin pregiurul muntelui, dar, noaptea, când toate sunt linișcite, se aud încă suspinele Vioricai.

Carmen Sylva.

Chinul copilei.

(M. Vörösmarty.)

Numai Dumnezeu me știe
Cum me chinuiesc,
Fără linișce și pace
Ce amar trăiesc.
Peste ți de somn sunt beată,
Noaptea privighez,
Cu oftări tânguitoare
Nu mai încetez.

Numai tristele suspinuri
Vieta mi-o susțin,
Pieptu-mi tinăr stă să crape
De-atâta suspin.

Me frământ, mereu me sbucium,
Nu știu pentru ce;
Par că ard, dorind într'una
Ce nu pot avé.

Déc' amorul îmi trimite
Aste grele munci,
Vai atunci de béta fétă,
Vai de mine-atunci!
Nu-i pe lume cu credință
Suflet de bărbat
Să știe iubi ca mine,
Vecnic, înfocat!

M. Pompiliu.

A p a.

(Din punct de vedere igienic.)

Din esperință șcim, că decă nu ne astempărăm setea, apoi se uscă membranele mucóse ale gurei și gâtlejului, vorbirea devine grea, vócea regușeșce; ier decă remâne organismul timp îndelungat lipsit de apă, atunci sensurile încep a deveni sensibile, un deliriu și însușiri maniacale cuprind pe cel setos, cari apoi trec în paralisă mortală. Fómea póte fi suferită 25 de zile decă adăparea nu-i eschisă, ier fómea împreunată cu sete numai 7—8 zile (Moleschott). Față de eroul fómei Tanner putem fi sceptici ca față de ori și ce faimă esagerată a americanilor.

Apa e necesară ca și ocsigenul la disolvarea și preschimbarea materiilor din corp. Trei părți de patru din greumentul corpului nostru este compus de apă, care parte beută parte cu nutrimentul întră în corp; pe calea din urmă cam la 800 grame pe ți, ier cât se mai cere la 3 litre, pentru că de atâta are lipsă omul crescut în 24 de ore, se atribue prin beutură. În nutriment se află apă în cantitate destul de însemnată. Galbenușul de ou, de și nu se ține de nutrimentele apătose, totuși conține 52 percente de apă, carnea 70—80, brusturii 90, ier grânele uscate 9—16 percente. Din acestea se vede, că în viața practică nici nu-i bate la ochi omului întreaga cantitate de apă ce o consumă. Trebuie însă ca să ne zacă la inimă ingrigirea de a consuma acest fluid de atâta importanță pentru administrațiunea organismului nostru în cea mai deplină curățenie.

Deja la Hippocrate aflăm o împărțire de ape. Cea de ploie, țice el, e mai móle (fórté bună pentru fert și spelat), însă în scurt putredeșce și se 'mpute, de aceea pentru susținere mai îndelungată, trebuie fértă și strecorată. Cea mai bună este ceea ce vine din locuri înalte de pe cóste; acesteia, țice el, se póte adauge și pușintel vin; ierna e caldă, véra rece, precum este și apa din fântánele afunde. Dela Hippocrate încóci fórté pușini au scrutat în privința apei. În evul mediu s'au mai ocupat unii medici cu apa de pe țevile conducătoare din plumb, cari au produs casuri de inveninări; dar în timpurile epidemiilor, mai cu sémă a cholerei, ómenii nepricepuți învinuiau de a dreptul pe medici, că ei ar pune otravă în fântáni numai ca să se bolnăvescă mulți ómeni. Abstragénd delo acesta nimeni nemeritată de medici, mulțimea într'o privință sume în acea cumcă apa ar contribui la lățirea epidemiei, a avut drept, pentru că și date statistice din timpurile mai recente adevéresc acesta aserțiune. Așa a aștat profesorul de igienă din Budapesta, că părțile cele mai sănétóse ale capitalei posed cea mai bună apă de băut și din contră cele mai nesănétóse pe cea mai murdară. Cumcă care se fie cauza înmediată a acestei...

laționi, de ocamdată încă nu o pôte spune știința, pentru că analisarea științifică a apei datéză numai de la 1848 încoci.

Destul că s'a dovedit că cholera, tifusul, enterita (catar de mațe) și variola încă se propagă prin murdăria apei, pământului și aerului. Dătorința igienei comune este a delătura necurățenia din aceste medii încă nainte de a fi omenimea cupleșită de numitele epidemii, pentru că curățenia este nimicitorea dispozițiunii cătră aceste morhuri. În orașe mai mari și în privința cantității corespunđtore trebuințelor omului duce populațiunea mare lipsă. Altfel a fost vechea Roma și altfel sânt în ți de ađi orașele mari înzestrate cu apă. Trăian a zidit cătră cele 13 apeducte făcute naintea lui pe al 14-lea, care curge încă și până ađi strămutându-i-se după restaurare numele „Aqua Traiana“ în „Aqua Paolo“. Începutul și-l ia din lacul Bracciano și prevede mai cu sémă partea de oraș Trastevere. Aceste apeducte colosali, cătră cari autorii đic că mai târziu se se mai fie zidit 5, care însă nu-s apriat numite ca cele 14, a pus la dispozițiunea fie-cărei persóne câte 1105 litre de apă pe fie-care đi. (*Plinius*, natur. histor. Editio altera. Lipsiae 1865. XXXVI. 121 séu *Frontinus*, De aquaeductibus Romae. Lipsiae 1855. Recens. Dederich.) S'ar recere cel puțin 150 de litre, dar în Buda-pesta numai câte 60 de litre pôte avé omul pe đi. Parisul posedé deja 150 de litre, iér când vor fi executate lucrările proiectate, va posedé 300 de litre pentru un om pe 24 óre. Când ne vine spre cunoștința că în București omul numai 10 mult 25 de litre de apă pôte avé, nu ne mirăm de necurățenia și influința ei stricăciósă asupra locuitorilor. Dr. Istrate constată în „Românul“ din 2 aprile a. c., că abia în anii escepționali 1869, 1876 și 1881 nașcerile au putut covârși decesele. Dar tot de odată trebuie se ne însuflețim și noi de bucuria lui cu care anunță faptul că prin canalisarea orașului respective conducerea apei au se „țigșnescă isvórele de viétă în tóte casele, pe tóte piețele și stradele Bucureștilor... mormanele de gunoiu, bălțile constante se vor astupá și curăți... fie-care om va avé pe timp de 24 óre 200 litre de apă. Este un progres immens, aprópe de necređut!“ Tot așa de încântat e igienistul nostru și pentru mesurile ce s'au luat în România pentru stérpirea birturilor ovreești dela sate.

După acestea se vedem dar cari sânt recerințele apei bune de beut. Trebuie se fie próspetă, transparentă, fără miros, de un gust fórte slab și nu neplăcut, mai de parte se fərbă bine leguminósele și se facă cu săpun spumă. Decă apa e fără gust séu sărată séu dulce, atunci e semn că conține ori puțin aer și acid carbonic, ori fórte mulți compositori străini sărați. Referitor la gustul „dulce“ al apei fireșce că e mare desclinire între înțelesul fiziologic și cel poetic :

Dimbovița apă dulce,
Cine-o bea nu se mai duce.

În cât priveșce compozițiunile firme: săruri de var, de magnesia și altele, acestea la chilogramm nu e iertat se trecă peste jumétate de gramm, că la din contra apa își perde însușirea de a fi bună de beut. Iér compozițiunile organice cu cât sânt mai puțin, cu atât devine apa mai nedăunósă pentru beutor. Temperatura se fie 9—12°, pentru că la din contra e neplăcută și nesănétósă, ceea ce șcim și din esperința, anume că de apa rece se astempéră setea, iér asudarea abundantă a pelei se moderéză, pe când de apa caldă se umflă stomacul fără a aduce ceva indestulare întregului organism.

Visitarea aprosimativă a apei în viéta practică se pôte face astfel, că umplem o butelie de tot curată cu apa visitândă, apoi privim la transparentă și decă aflăm

o colóre galbinatică, atunci putem avé suspiciunea, că sânt compozițiuni organice. Lăsând se stea butelia cu apă mai multe óre, putem vedé decă conține corpuri firme multe, că acestea se aședă în formă de sediment pe fundul flășei, dar ne putem convinge despre acésta și decă străcurăm apa prin papir de filtrat. După ce avem în flășă apă curată, o astupăm și clătărăm mult, apoi destupândo mirosăm, prin ce ne putem convinge, decă conține materii puturose. Pentru aflarea sărurilor de var și magnesia, trebuie se ferbem apa până ce evaporéză, ca se remănă aceste săruri de sediment, care de comun e alb și nedisolubil și apoi putem prin cântărire șci proporția în care se află acestea în apa respectivă.

Îmi mai remâne de a arétă încă modul prin care se pôte curăți apa. În orașe mari unde trebuie condusă o cantitate mare de apă curată se 'ntemplă curățirea așa, că se conduce apa prin nășip și prund adeca se caută séu se prepară locuri de pământ țerinós și prundos, care ca un părete immens de gros se servescă pentru strécorarea apei. La miliție se aplică măiestrii făcute cu petró țerinósă séu cele mai practice cu cărbune de os, prin care se strécoră apa. În cas de lipsă se pôte filtrá apa și prin strécurătore de lánă, de papir sugător; iér când nu mai este alt mod și prin măramă.

În privința curățeniei apei de beut Moise a avut regule destul de salubre. El umblând în pustie ca Columb pe mare, a șciut linișci pe ómenii sei până au dat de apă sănétósă.

Se punem și noi pondul cuvenit pe însemnătatea apei curate.

Dr. George Crainicean.

Corbii-Ciungi.

— O mică convorbire cu un moșneg. —

Citim următorea frumósă istorióră în điarul din Giurgiu „Plugarul Român“ :

Într-una din đilele lunii trecute, me preumblam singur prin grădina Aleiu, și după mai multe învértituri, întemplarea face ca se întélesc pe un moșneg, care venise în Giurgiu cu o înfățisare la tribunal.

Singur cum eram prin Alei, ficsai de departe pe acest moșneg, și după câteva aruncături de ochi, mi se părú figura lui pré simpatică și vrénd nevrénd intrai în vorbă cu densusul.

— Bună diminéța, moșule, — đise eu.

— Mulțamesc dtale, domnule, — respunse moșul.

— De unde ești bėtránule ?

— Dela Corbii-Ciungi, — respunse moșul.

— Dar ce ai avut pe aici ?

— Apoi de, dle, cu trebă, că așa de géba nu venim noi dela capul județului; am avut o judecată la tribunal și mulțamesc lui Dđeu că mi s'a dat dreptate, că ar fi fost mare păcat se pierd o pricină așa de dréptă ca „lumina đilei“.

— Moșule, unde vin Corbii-Ciungi ?

— Satul acesta, dle, vine cam în capul județului Vlașca, plasa Nėjlov.

— Ai șci dta se-mi spui de ce se numeșce satul dv. Corbii-Ciungi ?

— De, domnule, noi așa am pomenit că se numeșce, dar din gura părinților și moșilor noștri ni s'a spus că acésta numire s'a dat satului nostru în urma unei întemplări.

Auđind acésta, me făcú se me interesez și mai mult de moș, și-l rugai ca se-mi povestescă tot ce șcie dela părinții și moșii sei în privința satului Corbii-Ciungi !

Moșul primi bucuros propunerea mea și începui a-mi povesti în modul următor :

„Nu știu dle cine ai fi dta, dar mi se pare că ești un om bun, că de, am vădut mereu că boerii ăștia ai dvostre nu ne pre bagă în sēmă pe noi țeranii; dta vĕd că ai mare plăcere sĕ vorbești cu un țeran ca mine și acesta me bucură fōrte mult. Iecă ce am auzit și eu din gura părinților și moșilor mei.

„Satul Corbii-Ciungi, mai 'nainte s'a numit Corbii-mici și în apropiere de acest sat mai sūnt și alte trei sate, cari pōrtă și acum numele acesta : Corbii-mari, Vĕnătorii-mari și Vĕnătorii-mici.

„Tata ne spunea că după vremi, aceste patru sate erau scutite de ori-ce dajdie, pentru că toți sătenii ce locuiau satelĕ acestea erau vĕnători Domnești.

„În apropierea lor se găsiu, până chiar în vremea mea, pădurile cele mai mari, cari erau pline de tot felul de vĕnat, unde locuitorii satelor acestora vĕnau în totdeuna pentru curtea Domnescă.

„Tot tata îmi mai spunea, că un Negru-Vodă, care după vremi domnia la Tĕrgoviște, a vrut sĕ înființeze aici scaunul Domnesc, dar divanul n'a primit; însă Vodă, creĕnd că va isbuti, a pus de s'a zidit un mare palat Domnesc, care se vede părăgină și până astăzi. Aceste părăgine ale vremurilor trecute se numesc și până astăzi „Palatul fetei”.

„Ni se povestiă de tata, că Vodă neisbutind sĕ facă scaunul Domnesc aici, ar fi adus în palatul acesta, care se dice că eră destul de mare și frumos, o jupăniță cu care ar fi fost îndrăgostit Vodă; și că pe fie-care sĕptĕmână Vodă veniă de trei patru ori, și 'n cele mai multe chiar în tōte serile, așă de dragă mult eră jupănița Măriei Sale, și cum n'ar fi iubit-o Vodă, că se dice că eră mai frumoșă de cât un ānger. Dar cu tōtă iubirea lui Vodă pentru jupănița și cu tōte că, ca un Vodă ce eră tăiă și spĕndură în acĕsta țĕră, însă lucrurile acestea nu-i veniă sĕ le dea pe față, ci le făcea tōte în ascunsul cel mai mare. Se dice că Vodă avea un smeu de cal, care calea dela Tĕrgoviște și până la Corbii-mici, o făcea într'un cĕs. Plecă în mieđul nopții din Tĕrgoviște, sta până în revĕrsatul dorilor cu jupănița și se reintorcea iĕrăși la Tĕrgoviște, astfel că nu-l simțiă pui de om, afară din cei din Corbii-mici, cari în tōte nopțile erau îndatorați de Vodă sĕ strejuiĕscă palatul fetei.

„Tot tata ne spunea, că într'una din nopți, când Vodă venise la jupănița, strĕja palatului care eră numai din locuitorii din satul Corbii-mici, nu șĕcu ce ar fi făcut calului lui Vodă, căci când Vodă a plecat dimineța la Tĕrgoviște și când eră aprōpe sĕ între în oraș, ar fi crepat calul și cercetāndu-se pricina acestei întĕmplări, s'ar fi dovedit că ea veniă dela strĕja palatului din Corbii-Ciungi, care nu șĕcu ce făcuseră calului; atunci Vodă, care ținea tot atât de mult la cal ca și la jupănița din palatul dela Corbii-Ciungi, în supĕrarea sa cea mare, pune de taie degetele dela amĕndouĕ mânăle tutor bărbaților din Corbii-mici și 'n urma acestei întĕmplări s'a numit satul nostru Corbii-Ciungi.

Doine din Ardeal.

I.

! Ieliță, ducu-ți dorul,
Prin grădina cu bujorul;
Ducu-ți bade și io al teu,
Prin grădina cu saseu.

II.

Cu omul care țĕ-i drag,
Trecere-ai țĕra 'n Bănat
Ș-ai trăi necununat;
Dar cu care țĕ-i urit,
N'ai trece nici peste-un rit,
Că te-ai cufundă 'n pământ.

III.

Pe cea gură de uliță
Mere-o fetă fecioriță,
Strigă luna cătră sōre:
— Unde mergi, fetă feciōră,
Că vine Dunărea mare
Și pe tine te-a mână!
— Lasă vie și me măie,
C'am avut un drăguț drag
Și p'acela l'a mĕnat!

IV.

Cōle 'n postul lui Crăciun,
Tōte fetele-s de rĕnd;
Cāndu-i pe la Bobotĕză,
Se vede care-i vitĕză,
Că se uită pe ferĕstă
Și din graiu așă grăieșce:
— O! amar, maică, de mine,
Că iĕră remān cu tine,
Bĕtrānă sūnt ca și tine,
Nici un pețitor nu-mi vine.

V.

Dracul șede 'n tău și tău
Și 'n badița totmereu;
Dracul șede 'n tău și 'n baltă
Și 'n badița câte-odată.

VI.

Māndro, dĕc' oi muri eu,
Vină la mormĕntul meu
Și-mi sĕmĕnă siminic,
C'am fost tinĕr și voinic.

VII.

Cine strică dragostile,
Mānce-i grāul paserile,
Sĕ n'aibă pāne pe mĕsă
Și nici sānĕtate 'n ōse.

VIII.

Ochii tei cei cu albuș
Me scōlă de pe culcuș;
Ochii tei cei cu lumină
Me scōlă de pe odihnă.

IX.

Batā-te, badiță, batā
Inima mea cea stricată;
Nu-i stricată nici d'un rĕu,
Ci numai de dorul teu;
Nu-i stricată nici d'un bine,
Ci de dorul dela tine.

Stenografia în antichitate și evul mediu.

Un filosof german din secolul XVIII, Frederic Kopp, sue până la David invențiunea stenografiei. El își fundează opiniunea pe acest pasagiu a psalmului 46: *Condeul scriitorului scriind mai iute de cât cuvântul meu.* N'avem mare încredere în aceste inducțiuni trase din limbajul cărților sante sau a poeziilor; ele sînt în genere mai mult ingenioase de cât adevărate, și, cum eră altă-dată cu oracolele, găsește cineva 'n ele tot ce do-rește să găsească.

Opiniunea că stenografia a fost cunoscută de Egiptenii vechi este și mai puțin admisibilă. Ieroglifile cu cari se serviau preoții lor pentru transcrierea cărților sacre, departe de a constitui o scriere abreviată, din contra, prin numărul și trăsăturile lor complicate, trebuiau să ceră un timp considerabil. Dar stenografia, care este arta de a scrie tot atât de iute ca și cuvântul, trebuie să caute spre a reduce la cea mai simplă expresiune semnele reprezentative a cuvintelor fie-cărei idiome. Se știe că decă preoții primelor popore orientale se serviau de o scriere secretă, eră spre a ascunde știința lor vulgului, și nu spre a câștiga o răpediciune de transcriere care trebuia să le fie cu totul inutilă.

Nu, stenografia se născu în ziua când se simți trebuința de a se culege lecțiunile orale a filosofilor și a se conserva, pentru a fi transmise posterității, discursurile oratorilor mari. La Atena a trebuit să se simtă pentru prima oră această necesitate, în acel oraș favorizat de cer, unde guvernul eră pe piața publică, unde totul se trată la lumina zilei, unde fie-care stradă eră o gazetă și fie-care piață o școlă. Astfel nu vom esita, de acord în această cu istoria, a face din grădinele lui Academus lăganul stenografiei.

Aci Socrate dădea lecțiunile sale sub formă de dialoguri cu discipulii sei, și se știe că, vorbind de totul, acel mare om nu scrisese nici-odată nimic. Diogene de Laertiu narază că atunci Xenofonte, temându-se de a nu vedea perind doctrina magistrului, inventă o scriere scurtată și iute, pe care o numiă *semeiografka* (scriere prin semne), în care mulți după densus se arătară, dice el, foarte abili. Biblioteca din Paris posedă mai multe specimene din arta semeiografică a Elinilor, între altele o copie a retoricei lui Ermogen.

Din Grecia semeiografia trecu la Roma, unde fu exercitată de scriitori numiți *notarii* (notari). Plutarch, în viața lui Calone dela Utica, ne spune că în ziua în care acest din urmă se sculă cu atăta energie contra măsurilor propuse de Cesar pentru răsturnarea lui Catilina, Cicerone „așezase ici cole în sala senatului scriitori cu mână ușoră, pe cari i învățase a face ore-cari note și abreviațiuni...” Acele note erau faimoșele *Note tironiane* ce formară primul corp de învățământ stenografic cunoscut. Ele erau astfel numite dela numele lui Tului Tiron, probabilul lor inventator, și în toate casurile cel mai celebru din stenografii sau *notarii* romani.

Atât de mare eră importanța ce dădea Cicerone stenografiei, sau atât de mare eră importanța ce el avea din serviciile liberatului sau Tiron, în cât acest din urmă i devenise indispensabil. Ietă ce-i scrie el într'o di când Tiron nu eșise din casă din cauza unei mici indispozițiuni: „Aș fi crezut, scumpul meu Tiron, că pot a me lipsi de tine mai ușor, dar în adevăr această imi e cu neputință. Cruță-ți sănătatea, și fii convins că, ori cât de importante sînt serviciile de cari îți sînt obligat, cel mai însemnat ce-mi poți face este să fii sănătos”.

Aceste note tironiane constituiau ele un sistem stenografic ce se apropiă mai mult sau mai puțin de

sistemele moderne, basat, d. e., pe suprimarea vocalelor din mijloc și simplificarea consunantelor, sau se compuneau din semne arbitrare din cari fie-care con-răspundea cu un cuvânt al imbei latine? Aceasta fu cestiunea ce s'a agitat în al XVII-a și al XVIII-a se-col, și care încă nu e deslușită în prezent. Mulți în-vățați, dela abatele Tritème, care pe la mijlocul secolului al XVII-a scose stenografia din uitarea în care se află, au făcut un examen aprofundat a notelor tironiane. Toți, de și trăgând din același izvor, au publicat alfabetele tironiane diferite. Nu sînt de cât vre-o 50 de semne asupra cărora au cădut de acord, și se evaluează la 13 mii numărul notelor tironiane! S'ar păre deci a rezultă din acest fapt că acele semne erau în adevăr arbitrare.

Noi însă nu putem fi de acesta părere. Cum putea cineva purtă 'n creieri acest vocabular imens și a se servi cu el cu inlesnire la timp? Că Tiron și cățiva din discipulii sei au fost dotați cu o memorie și o organizațiune destul de norocită spre a se mișcă 'n voie în acest înspăimântător imbroliu, acordăm. Dar șcim în mod sigur că arta lui Tiron se 'nvătă la Roma sub August în mai mult de 300 școle; că Mecena și Titu erau stenografi foarte abili și le plăcea a luptă 'n vitesă cu notarii cei mai esercitați; că cei doi Plinii aveau plătiți numeroși stenografi; că mai târziu St. Jeronim avu de ce și St. Augustin opt. Acele mari perso.nagie a căror timp eră numărat, și acei stenografi neinvățați (cei mai mulți erau sclavi), ar fi putut ei esercită o artă atât de dificilă și atât de complicată?

Noi credem curat că s'a întemplat cu stenografia tironiană ceea ce se 'ntemplă 'n toate zilele cu stenografia modernă. După ce studii 'n școle regulele tironiane, fie-care notar în practică își creă pentru usagiul seu personal monograme arbitrare și-și făcea o stenografie pentru sine a parte. De aci acea multime de caractere care puse la tortură pe comentatori, i împedecă de a găsi în notele tironiane unitatea ce credeau că vor pute descoperi.

Încurajată de August, stenografia se bucură de o mare vogă sub domnia sa și a succesorilor sei, și primi 'n același timp o enormă impulsione prin moda improvisațiunilor și a lecturilor publice ce se introduse atunci. Ea fu succesiv perfecționată de Persaniu, Aquila, și mai ales de Seneca retorul. Dar, ca și celelalte arte a Romei antice, ea se eclipsă cu decadența literelor și perderea libertății. „Din Senat și For, unde devenise nefolositoare, ea trecu în templele creștine”.

St. Ciprian adause, se dice, la notele tironiane 8000 cuvinte. Am spus ce cugetăm despre acesta; dar ceea ce e adevărat este că modifică în mod profund metoda lui Tiron spre a o apropiă cu limbajul mistic a creștinilor, și acestei scrieri abreviate datorim Actele Martirilor, improvisările lui Origen, operele lui St. Jeronim, a lui St. Augustin și a lui St. Ioan Crisostom. Stenografia va împărtăși cu glorie persecuțiunile esercitate contra creștinilor, și fără îndoielă, căutând bine, s'ar găsi lesne în martirologiu un patron pentru stenografii din zilele noastre. Ea găsi în evul mediu persecutori și mai teribili în superștițiune și ignoranță. Evident că o artă ce permitea de a scrie tot atât de iute ca și vorbirea nu putea veni de cât din infern, și căți scriitori n'au plătit cu viața crima neiertată de a fi mai puțin ignoranți de cât ceilalți? Astfel profesiunea de stenograf, care resistase persecuțiunilor romane, se stinse cu totul în flacăra rugurilor secolului al XI-a.

Stenografia cu toate aceste nu eră, după cum s'a crezut, o artă exclusiv monacală, și au existat stenografi civili în evul mediu. Dom Carpentier a descoperit la 1747 Capitulariele lui Ludovic Debonarul, scrise

în caractere tironiane. Un document din cele mai curioase, și care probază că în secolele ce urmară pe al XI-a nu se uitase de tot stenografia, este acel citat de Onesim Leroy într'o carte a sa, operă jumătate mister, jumătate dramă și comedie, care cuprinde pasagiul următor:

„Satana a putut pătrunde într'o biserică și s'a strecurat lângă două femei cari, în loc de a rugă pe Ddieu, își povestesc cancanele cartierului și bărfesc care mai de care pe aprópele. Diavolul scóte din posunar o fóie de pergament și se pune a le stenografia discursurile. Vai! însédar se sileșce și se svércoleșce ea într'un aghiasinar. Cuvintele es în valuri precipitate din gurele celor două cumetre. Ori cât de diavol e, Satana nu mai póte ținé, și, renunțiând la întreprindere, fuge rușinat, și alergă și astăđi“.

V. C.

Descoperiri și invențiuni.

Depeși fotografice. Poliția din Paris a făcut dílele trecute experimente cu o nouă invențiune, care ar puté deveni fórté neplăcută pentru toți asasinii, tâlharii, defraudanții și alți mișei. Este vorba de transmiterea chipurilor fotografice prin sirma electrică, astfel ca de odată cu scrisórea de urmărire sê se telegrafizeze în tótă lumea și fotografia fugitului. Fășia de hărtie care primeșce acum semnele telegrafice sêu literile, se va tăia mai lată și va luá portretul telegrafiat în mărimea unei piese de argint de 5 franci. Portretul apare ca desemn de conture, fără umbrire, însă cu tótă fidelitatea dorită. De aceea transmisiunea telegrafică de fotografii în profil este cea mai nimerită. Încercarea direcțiunii poliției din Paris s'a făcut în prezența unei comisiuni, în capul căreia se află prefectul poliției, dl Voisin, și șeful de biurou dl Jacob. Chipul în profil al acestuia din urmă s'a telegrafiat la Lyon. După câteva minute telegraful anunță că portretul acestui făcător de rele a ajuns bine la Lyon; și la cererea comisiunii fu retelegrafiat la Paris, unde șeful de biurou avú plăcerea de a vedé cum se desvoltă portretul seu pe hărtie sub loviturile aparatului electric. Îndată după această, șeful poliției din Lyon telegrafică chipul unui adevérat fugit, al unui împiegat dela bancă, care o tulise cu cassa; și colegul seu din Paris putú sê dea portretul defraudantului agenților, pe cari i trâmise îndată la gara de Lyon. Aparatele pentru telegrafierea portretelor se vor împărți pe la tóte prefecturile și sub-prefecturile din Francia, în ciuda „cercurilor interesate“, se vor adoptá póte în tot universul.

Plapomă de hărtie. Geniul născocitor al omului s'a îndreptat de câtva timp asupra întrebunțării hărtiei și a căutat a o utilizá sub tóte formele putincióse. Între obiectele de căpetenie ce s'au putut face din hărtie, sânt gulerile, vasele, coperișurile, tapetele, cămășile, îmbrăcămintele, bijuteriile, batistele de buzunar, servetele, tocurile de fereste, vagónele, rótele, butóiele pentru uleiuri și pentru făină, cărămida și plapomele. Plapomele sânt, credem, cel din urmă produs fabricat din hărtie. E știut că un strat de hărtie păstrează căldura, adică ține tot atât de cald ca și o plapomă de lână ordinară; singura greutate ce se întimpină pentru întrebunțarea hărtiei la acest scop, erá că ea nu presintă posibilitatea de ventilare. Acesta dificultate a fost înlăturată, punénd un strat de vată, special preparat, între două strate de hărtie. Ieftinétatea acestor plapome, frumoșa lor infățișare, când sânt noi, și folosul lor, le-a asigurat succesul chiar dela început. Invențiunea este englesă și cunoscută sub numele de „Char-taline“. Plapoma de hărtie, decă va îndeplini în realitate rolul celei de lână, va infățișá și folosul că, fiind ieftină, se póte schimbá în fie-ce an.

Lemnul de paie. În America începe a se fabricá mai mult lemn de paie; acest nou produs sustine, se díce, concurența cu lemnul de pin și cu cel de nuc. El se dá în comerciu mai cu sémă sub forma de scânduri de o lățime 0,80 m. și 3,70 m. lungime și 0,01—0,03 grosime. El póte fi tăiat cu fereștréul, și, ca și stejarul, póte fi bătut cu cuie; póte fi lustruit și poleit; structura sa chiar îl face sê ardă anevoie. Lemnul de paie nu e alt-ceva de cât o serie de foi de carton comprimate. Viitorul lui ar fi fórté mare; într' adevér trebue două sute de ani pentru a dobândi arbori succéptibili de a da scânduri de lățimea de 0,80, și despădurirea urmând, e lesne de a prevedé díua când nu se vor mai găsi. Paiele din contra se produc în fie-ce an în proporțiuni aprópe atât de însemnate cât e de dorit.

Mobile de cristal. S'au construit case și palate de cristal. Un Engles a avut ideia originală d'a-și face și mobile de cristal. El se va culcă pe cristal și va fi încungiuat numai de cristal. Patul camerei de culcare e cu totul de cristal și împodobit cu desemnuri variate. Canapelele, fotelurile, etagerile, biurourile și celelalte mobile sânt asemenea de cristal transparente și artistic lucrat. Iecă o nouă întrebunțare a sticlei.

Invențiunea numită Perotipie. Prin ajutorul acesteia în trei secunde ar 12 portrete mici în mărimea unei mărci poștale. Pánza, care se întrebunțéază încă de mult timp de către Chinesii și Japonesi ca un important articol de nutriment. Nu numai că această specie de bob se potriveșce pentru prepararea sosului ca legumă ordinară, dar ea servă în acelaș timp și la producțiunea unei escelente brânze. Chiar prin compozițiunea sa himică acest bob se apropie mai mult de nutrimentele animale de cât de tóte cele vegetale cunoscute până acum; ea este cu deosebire bogată în materii grase și albuminoșe, și prin această ea aduce însemnate servicii vegetarianilor japonezi. Afară de aceste prețioșe calități ca aliment, acest bob póte fi deslipit de paiele ce-l încungiuură, și aceste paie sânt un folositor și plăcut nutreț pentru animalele casnice. În cât pentru brânza estrasă din bobul japonez, ea are un gust delicat, care séménă cu cel de parmesan.

Brânză de bob. Se anunță, că în mai multe departamente din sudul Franciei se fac încercări pentru aclimatarea unei specii de bob, care se întrebunțéază încă de mult timp de către Chinesii și Japonesi ca un important articol de nutriment. Nu numai că această specie de bob se potriveșce pentru prepararea sosului ca legumă ordinară, dar ea servă în acelaș timp și la producțiunea unei escelente brânze. Chiar prin compozițiunea sa himică acest bob se apropie mai mult de nutrimentele animale de cât de tóte cele vegetale cunoscute până acum; ea este cu deosebire bogată în materii grase și albuminoșe, și prin această ea aduce însemnate servicii vegetarianilor japonezi. Afară de aceste prețioșe calități ca aliment, acest bob póte fi deslipit de paiele ce-l încungiuură, și aceste paie sânt un folositor și plăcut nutreț pentru animalele casnice. În cât pentru brânza estrasă din bobul japonez, ea are un gust delicat, care séménă cu cel de parmesan.

Róte de hărtie. Întrebunțarea hărtiei pentru rótele dela vagónele de drum de fer a trecut și dincóce de Ocean. Într'adevér, lunele trecute fabrica Krupp, din Essen, a primit dela o companie de drum de fer prusiană o comandă însemnată de róte de vagóne. Dl Krupp va face însă numai căpățina roților de fontă, ier celelalte părți ale lor au fost comandate la o fabrică de hărtie din Forbach. Esperianțele făcute în Statele Unite și de curénd în Prusia, au demonstrat superioritatea acestor róte. D. Putmann, directorul drumului de fer dela New-York la Iersey, a constatat, că rótele ordinare de fontă nu pot străbate de cât 50,000 mile englese, pe când rótele de hărtie mai puteau fi întrebunțate și după ce străbătuseră o distanță de 500,000 mile.

Pantazi Ghica.

— Schiță biografică-literară. —

În vîră trecută a murit la București un om de litere român, carele ca autor de piese teatrale, ca foiletonist, ca deputat și ca avocat, ș-a câștigat un nume stimat. Acesta a fost Pantazi Ghica.

Publicul cel mare românesc l'a cunoscut din scrierile și cuvîntările sale; amu sperat că și colonele „Familiei” vor mărturi activitatea lui, căci ne promise că va intra în șirul colaboratorilor noștri, însă intreveni o putere mai mare, mörtea, și acesta nimici planul seu și dorința noastră.

Decă dară dînsul nu s'a putut presintă în acesta fôie cu lucrările sale, sê spunem cel puțin noi cine a fost el? Acesta o vom puté face ușor, căci avem inaintea noastră notițele sale biografice, pe cari ênsuși ni le puse la dispozițiune.

Pantazi Ghica a fost al 12-le fiu din 15 copii ai marelui logofet al dreptății în România Dumitru Scarlat Ghica și a Mariei Ghica născ. Cămpinean, născut la anul 1831 martie 15. La 1845 tatăl seu, atunci membru la Nalta Curte, încetă din viață. La 1846 maică sa îl duse la Paris, unde-l instală în o casă de instrucțiune.

Copil încă, în țeră în colegiu, și la Paris, el manifestă o mare plăcere pentru studiul literelor, autori și poeți clasici erau favoriții lui. La 14 ani ai etății sale, dobândi în colegiul Național dela Stul Sava premiul I de istorie, pe când în acelaș an dl Costache Aristia i decerna premiul I de limba francesă.

La sfîrșitul anului 1847, maică sa fiind fôrte slabă și bolnavă, pe la novembre dînsul se întorse în țeră, cu gustul lucrărilor seriose. Se legă cu Nicu Bălcescu și A. Tr. Laurian, și servi ambilor de copist, sêu mai bine dis de secretar fără nici un salariu pentru „Magazinul Istoric”.

La 1848 el luă parte activă în revoluțiunea României; fu numit în cei dintâi timpi comisariu pentru propagandă în districtele Prahova și Buzeu, și în cei din urmă secretariu intim al lui Nicu Bălcescu ministrul afacerilor străine. După năbușirea revoluțiunii, armatele rusești ocupă țera și aflând despre pozițiunea ce a ocupat Pantazi Ghica pe lângă ministrul revoluțiunii, muscalii îl arestară și-l ținură câteva sêptemâni închis la comanda pietii; însă negăsind nici o probă în contra lui, vedîndu-l abia adolescent și în considerațiunea sântății fôrte sdruncinate a mamei sale, îl liberară pe cautiunea unchului seu marele vornic Alesandru Sc. Ghica, cu condițiunea, că va plecă imediat din țeră.

El fu trâmisi din nou de maică sa la Paris, dar după fôrte puțin timp fu chemat sê asiste la ultimele momente și sê primescă ultima binecuvîntare a acelei mame, care se sacrificase fiilor sei Ion Ghica, cel mai mare fiu al ei, esilat nu puté dobândi consolațiunea de a o îmbrățișă la ultima ei ôră.

După mörtea mamei sale, Pantazi Ghica se duse în Constantinopole la fratele seu Ion Ghica. La 1849 el se întorse la Paris, unde atunci începü o viață învâpărată de muncă și de petreceri, de nopți de veghiări sacrificate studiului. Gustul literelor nu-l abandonă, trecü bacalaureatul, încercă sê se apuce de medicină, dar aceea revoltă natura lui, o abandonă și începü studiul dreptului.

În Paris, împins prin amorul seu pentru litere și pentru arta dramatică ce devenise la dînsul o pasiune, el făcü prin Emile Hermet de la Grange, care fusese preceptorul seu, cunoscința lui Roger renumitul tenor dela Operă, cu care deveni fôrte intim, am puté dice nedespărțit. Prin acesta el intră în relațiuni cu celebritățile literelor și frecvență pe dnii Alesandru Dumas tatăl, Eugene Scribe, Alphonse Karr, Fiorentino, Auber, Halevy și deveni amic cu Brindeau, Bressant, Ravel, dșorele Fix și Scrivanek.

Admirățiunea, cultul lui Pantazi Ghica însă eră Vasile Alecsandri; acesta eră modelul și măestrul lui. de și adese ori s'a despărțit de școla lui. Școla însă adoptată de Pantazi Ghica, adevărata școlă carei a re-mas fidel totă viața în tôte operile lui și de care s'a ținut neștrămutat a fost școla francesă a lui Victor Hugo și a lui Alesandru Dumas tatăl, pe care vedem din tôte scrierile lui că a încercat s'o introducă la noi.

Ântăia lucrare literară a lui a fost o dare de sômă în limba francesă de legenda „Meșterului Manole” a lui Vasile Alecsandri și pe care a publicat-o în „Journal Historique”, atunci sub redacțiunea lui Alesandru Dumas tatăl.

Pantazi Ghica se însură la 1853 cu dșora Camilia Guyet de Fernex, lăsă studiul dreptului când mai avea un an ca sê ia licența, și se întorse în țeră.

După ce Turcia în acord cu puterile aliata: Franca, Anglia și Piemontul, declară resbel Russiei; urmând aventul general și național de scuturare a protecțiunii muscăleșci, care devenise un jug apăsător pentru țeră, Pantazi Ghica intră în armata turcescă și fu primit cu gradul de locotenent în corpul căzaciilor otomani din garda imperială a sultanului; el făcü campania Danubiului și aceea din Dobrogea, fu decorat în o recunoscere și numit căpitan la Măcin. Când a eșit din armată, a primit medalia militară și se întorse în țeră.

Pantazi Ghica a fost procuror și president de tribunal la Dimbovița; dar cu căimăcănia lui Alesandru Vodă Ghica începe viața sa politică și literară. El se retrage din magistratură, ia redacțiunea diarului „Dimbovița” în asociațiune cu Dumitru Bolintinean și publică în colaborațiune cu dînsul „Călindarul popular” pe anul 1858.

La 1859 publică în diariul „Naționalul” romanțul „Un bohem Român” și novelele sale „Amazonele Române” și „O lacrimă a poetului Cărlova”.

Dînsul a fost redactorul multor diare, între cari: Păcala, Independința, Opiniunea constituțională. El a colaborat la diarele: Desbaterile, Țera, Românul, Alegătorul liber și Telegraful. Acesta fără a face mențiune de diarele umoristice la cari a colaborat cu dnii N. Orășan, Radu Rosetti și Ion Gianoglu.

Sub domnia lui Vodă Cuza, în cei dintâi timpi ai acestei domnii, Pantazi Ghica a fost asesor pe lângă ministeriul justiției și director al corespundenței străine la ministeriul de esterne sub ministrul dl Vasile Alecsandri.

Mai târziu lăsând funcțiunile publice, a intrat între redactorii „Revistei Române” și în cele din urmă a luat parte activă la revoluțiunea dela 11 febr., care a resturnat pe Cuza.

Pantazi Ghica a fost succesiv căpitan, șef de batalion, locotenent colonel și ajutor de șef de legiune în garda națională. în urma unui conflict cu colonelul Zăgănescu, după desființarea organizării primitive a gardei naționale și noua organizare a gardei orășeneșci el ș-a dat dimisiunea.

La începutul domniei lui Vodă Carol I, Pantazi

Ghica a fost prefect la districtele Buzeu și Argeșul sub ministeriile Ion Ghica și Ion Brătian.

Carierea constantă pe care Pantazi Ghica a urmat-o nestrămutat dela 1858 până 'n sfârșit, a fost profesiunea de avocat al cărei esercițiu a 'nterupt în scurta durată cât ocupă funcțiuni publice și pe care o îmbrățișă ieră îndată ce se retrăgea din funcțiunile statului. Ca avocat, densus delă apărarea cauzei cetățenilor Craiovei, preveniți ca insurgenți, proces după care craiovenii recunoscători au litografiat portretul seu în mii de esemplare, și pân'acum, séu singur séu cu alți confrăți ai sei a luat apărarea tutor preveniților și acusaților în procese de presă séu delictes politice, care s'au urmărit atât sub domnia lui Vodă Cuza, cât și sub Domnia lui Vodă Carol I. Afară de procesele politice el a pledat cu succes o mare parte din cele mai importante procese civile și criminale la bara justiției din România.

Ca publicist Pantazi Ghica a fost el însuș urmărit în două rânduri în cei din urmă timpi ai domniei lui Vodă Cuza, pentru delictes de presă, sub ministeriul dlor Costafor și Boerescu, și 'nchis întâia oră la pușcăriă din delul Spirei și a doua oră la Văcăreșci, cu dnii Radu Ionescu, Ion Gianoglu și N. Orășan. Achitat în ambele rânduri de tribunale, guvernele de persecuțiune nu au putut avé satisfacțiunea de a-și resbună în contra lui, dobândind o sentință de condamnare.

În fine Pantazi Ghica fu cu dnii Petru Grădiștean, V. A. Urechia, C. Essarcu, D. A. Laurian, St. C. Mihăilescu, G. Crețian, Ciru Econom, M. Zamfirescu și alții, unul din fundatorii „Revistei Contimpurane”.

Din operele literare ale lui s'ar puté face șese volume în octav de câte 1000 pagini cel puțin; acesta afară din pledăriile sale și afară din operele sale șciințifice de drept! „Dicționarul general de drept” și „Noțiuni de drept administrativ”, cu acăror publicațiune se ocupă în anii din urmă; afară din articulele de diare, reviste politice, articuli de fond, Curierii Bucureșcilor, Cronicile săptămănei, critici literarie, teatrale, musicali, mici fantasii literarie și altele publicate în diare.

Operele literare ale lui Pantazi Ghica, publicate fie în volume, fie în reviste și diare, pe care ni le amintim ca mai importante, care au avut mai mult succes, sânt: „Un bohem Român” romanț, „Amazónele Române” romanț, „O lacrimă a poetului Cărlova” — „Feta haiducului”, — „Istoria unui cămătar ce-și perde timpul alergând după un debitor”, — „Un amor perdut”, — „Nu me uită”, — „Sângele Voinei”, — „Suveneri de adolescență”, — „Garofa întemnițatului”, — „Dinele Cislăului”, — „Marele vister Cândescu”, — „Adulterul”, — „Elena cea frumoasă”, — „O amintire”, novele.

În literatura dramatică: „Heloisa și Abeilard”, traducțiune din copilarie trămisă la 1846 din Paris și represintată sub direcțiunea dlui Costache Caragiali. „Sterian Pățitul”, comedie în trei acte; „Iadeș”, comedie în 2 acte; „Ce aduce o oră, n'aduce un an”, proverb în 1 act; „Dl Drumărescu”, comedie în 2 acte; „Nebunii din față”, comedie în 1 act; „Mircea cel Bêtrân”, dramă în 5 acte; „Furtuna” comedie în 1 act. Și mai multe cântecele comice, dintre cari amintim: Revista artistului cântăret, 4 milióne, Cloșca cu pui, Mardalile, Pastrama și altele.

Și când puteam sé așteptăm din condeiul seu opere și de mai multă valóre, mórtea ni-l răpi iute, în luna lui iulie an. c.

Cine domneșce 'n Europa.

Diarul „Sport” constată curiosul fapt dinastic, că n lumea creștină, mai în tot locul unde esistă o mo-

narchie, familiile domnitóre sânt de rasă germăną. În Anglia domneșce casa de Hanovra, căreia va succedă casa de Saxe-Coburg, de ore ce prinčipele de Gales, eredele tronului, este fiul prinčipei Albert de Saxe-Coburg. Tot acesta fericită casă domneșce și în Belgia, unde e represintată în momentul acesta prin regele Leopold III.

Ramura casei de Nassau, căreia de obicei se dă numirea de casa d'Orange, și care domneșce în Olanda prin persóna regelui Guilom III, este de origine și de rasă curat germăną.

În Danemarca e tot astfel; regele domnitor, Christian IX, înainte de a se urcă pe tron, în virtutea tratatului de Londra din 8 maiu 1852 și în virtutea legii daneze de succesiune purtă titlul de duce de Schleswig-Holstein-Sonderburg-Gluicksburg. El descinde din casa de Holstein.

Împăratul Austriei, șeful casei de Lorena-Habsburg, e de rasă curat germăną. Ilustra casă de Lorena descindea dela Carlomagul, și acesta casă s'a contopit cu casa de Habsburg prin căsătoria ultimului duce Francisc de Lorena cu Maria Teresa, ultima moștinitoră a sângelui și numelui de Habsburg.

Nici nu mai e necesar a aminti, că împăratul Germaniei Guilom III e de rasă germăną și încă de loc amestecată. Tot de acesta rasă sânt și toți ceilalți suverani germăni fără o singură escepțiune. Să numim pe cei mai principali: regii de Bavaria, de Saxonia, de Wurtemberg; archiducii de Baden, de Hesen, de Mecklenburg-Strelitz, d'Oldenburg, de Saxe-Weimar, ducii de Saxe-Coburg-Gota, de Saxe-Meiningen, Saxe-Altenburg, sânt toți de rasă și de sânge germănan.

În Europa meridională mai găsim un prinčipe de Saxe-Coburg, regele Portugaliei; regele domnitor este fiul prinčipei Ferdinand, duce de Saxe-Coburg, devenit regele Portugaliei prin căsătoria sa cu dona Maria, ultima moștinitoră în Europa a casei de Braganța dela espulsiunea lui don Miguel.

În Europa orientală și septentrională asemenea domnesc doi suverani germăni, regele Greciei, fiul regelui Danemarcei și puternicul împărat al tuturor Rusielor.

Țarul Alesandru fu animat, precum a fost tatăl și moșul seu, de spiritul rus, de simțiminte rusești; însă considerând numai originea, numai rasa, el eră germănan, pentru că moșul seu, Petru III, pe care împărătesa Elisabeta îl desemnase de succesor al ei, eră un prinčipe de Holstein-Golftorp, mama sa eră fiica regelui Prusiei, ier bunica sa, Caterina cea mare, eră născută princesă d'Anhalt-Zerbst.

Pentru a completă acesta enumerațiune, trebuie să numim și pe regele Carol de Hohenzollern, suveranul Romăniei.

În fața acestei lungi liste de suverani de rasă germăną, nu se mai află decât doi suverani de rasă francesă: regele Alfons XII de Bourbon, domnitorul Spaniei, și regele Oscar II, capul casei pe Bernadotte, domnitorul Șvediei.

Casa de Savoia, care guverneză în Italia și al cărei cap e regele Umberto nu e când vom căută, nici francesă, nici italiană. Lăganul acestei case vechi, este Savoia, al cărei nume îl și porta, adeca o țără, care nu e nici francesă, nici italiană.

Epistola de amor.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 597. —

Moment plin de temere. Dēnca a primit prima scrisóre de amor. Un băntandru care a vėdut-o dumineca trecută la biserică, a suprins-o c'un bilet d'amor, cerend respunsul ei.

Dar să cuteze ore? Nu are s'o vedă cineva, când i va trimite scrisoarea? Nu o va spune mamei sale? Ş-atunci ce ruşine va avé să sufere?!

Dar iubeşte-l ore? Ea nu cutéză să se 'ntrebe. Nu ştie, ce-i; dar simte un ce ne mai simţit. Inima-i palpită mai ferbinte. Acesta să fie dragostea!?

Fie ce-o fi. I va răspunde. A şi scris epistola. Prima scrisoară de amor. A şi deschis ferésta, pentru ca postillonul trecénd p'acolo, să i-o pótă da.

Intr'un cés bun, dragă copilă!

I. H.

E c h o.

O vorbă a principelui Gorciacoff.

Se vorbiá în o societate despre diferenţele climatice ale Europei. Fie-care se pronunціá pentru vr'o localitate, ca cea mai sănătoasă.

— Eu, — dişe în urmă Gorciacoff, — sânt de părerea, că clima cea mai bună e la Paris.

— Şi pentru ce? — întrebă unul.

— Pentru că toţi agenţii noştri din străinătate cer să fie numiţi la Paris, şi nici unul din diplomaţii seu agenţii noştri dela Paris n'au cerut să fie transmutaţi în alt loc, nici chiar în Italia.

*

Cineva întrebá pe un ţeran care se întorcea dela teatru, decă i plăcuse piesa ce se jucase?

El răspunde:

— Actorii vorbiau de treburile lor, şi eu nu i-am ascultat.

*

Carol V-lea dişea că decă ar voi să vorbescă cu Ddeu, ar alege limba spaniolă; cu ómenii, ar alege pe cea francesă; cu femeile, pe cea italiană şi cu calul lui, pe cea nemţescă.

*

„Sânt patru feluri de mândrii“, — dişea causticul Swift într'unul din cuvintele sale; „mândria naşcerii, a averii, a figurii şi a spiritului. Ve voiu vorbi de cele dinlău trei, cât despre cea de a patra, nu este nimeni aci de faţă căruia i s'ar puté atribuí“.

*

Musica: Francesul o ascultă; Germánul o aude; Italianul o simte; Englesul o priveşte; dar Românul? Răspundă cetitorii...

Literatura si arte.

DI V. Alecsandri ni-a făcut ierăş onórea d'á trimis o poezie inedită pentru „Familia“. Acesta se va publicá în nrl prim al anului viitor, în care — afară de colaboratorii noştri de pân'acuma — şi alţii noi ne vor da spriginul lor spiritual.

Şoimii dela Rcsboieni. Sub acest titlu, dl I. S. Nenişescu a scos de sub tipariu la Bucureşti o poemă în 9 cânturi, pe 74 pagine. Lucrarea e dedicată dlui V. Alecsandri şi e frumos tipărită. Dl I. S. Nenişescu a mai publicat înainte cu doi ani o broşură de poezii sub titlul „Flori de primăveră“.

Regulament de scrimă, nou sistem practic pus în paratelă cu comendile militare pentru instrucţiunea prin corpuri şi şcole, de dl C. Constantin, măstru de arme, a eşit de sub tipariu la Bucureşti, cu ilustraţiuni esplicative şi se află de vëndare în librăriile de acolo.

Musicalie nouă. La Tábarszky şi Parsch în Budapesta a apărut: Csárdás noble, de Abrányi Kornél, preţul 1 fl. — „Athléta csárdás“ de Berkes Lajos, preţul 1 fl.

Diuaristic. La Bucureşti va apăre un diar nou sub titlul: „Trebuinciosul“, care va apăre de două ori pe lună, cu cuprins beletristic literar.

C e e n o u ?

Academia Română vineri la 3/15 decembre şi-a ţinut şedinţa publică obicínuită, în care dl Haret a descris ingeniosul seu instrument pentru măsurarea repeđiciunii apelor în canale; ier P. S. Părintele Episcop Melchisedec a cetit un memoriu plin de preţioşe informaţiuni istorice, despre visita sa la mănăstirea Suceviţa, Rădăuţi, Suceva etc.

Clerul mirén din România a ţinut congres în săptămána trecută la Bucureşti. S'au intrunit vr'o 70 de delegaţi. S'a redactat o petiţiune, prin care cer dela guvern, precum şi dela corpurile legiuitoare: 1) reforma legii sinodului, ca să ia parte nu numai episcopii şi arhierii, ci şi celelalte elemente ale bisericeii, adica preoţii de mir şi laicii; 2) reorganisarea seminarilor, făcându-se de câte şapte clase; 3) infiintarea facultăţii de teologie; 4) îmbunătăţirea stării materiale a preoţilor de mir.

Societatea „Junimea“ din Cernăuţi a tinerimei academice de acolo ni-a trimis raportul seu pe anul al patrale administrativ, dela 1 novembre 1881 până la 10 nov. 1882. Din acesta vedem, că societatea infiintată înainte cu 4 ani, în acest an a infiintat un cabinet de lectură şi ş-a mărit biblioteca, acesta are 619 opuri. Avera totală în bani e 1213 fl. 12 cr. Comitetul se compune astfel: preşedinte Titu de Cupareanu, v-preş. Ion Telégă, secretari Lazar Grigorovici, Arseniu Comoroşan, cassar Nic. Polonic, bibliotecar Ilie Dan, controlor Victor Iliuţ. Comisiunea revedătoare: Const. br. Hormuzachi, Tóder Popovici.

Societatea academică „România Jună“ în şedinţa sa din 13 decembre st. n. a. c. s'a constituit de nou, alegându-şi comitetul pe anul administrativ 1882/3 în următorul mod: Preşedinte stud. med. I. T. Mera; vice-preşedinte: cand. filos. Septimiu S. Albini; secretari: stud. techn. Barbu C. Ţapirdea şi stud. med. Al. Popa; cassar: stud. techn. Iuliu Moişil; controlor: stud. med. Gavril Dobreanu; bibliotecar: stud. med. Aurel Grigorovici şi econom: Ales. Tuducescu. În comisiunea literară s'au ales următorii: stud. med. Greg. Onciul, stud. med. Ales. Popu, stud. filos. Vas. Goldiş, stud. techn. Aurel Cupşa şi stud. silv. Sim. Popu; ier în comisiunea revedătoare stud. med. M. Vişinevski, stud. med. Pompeiu German şi stud. techn. Corneliu Roman.

Reuniunea română de lectură din Timişóra în duminica din 3 decembre a. c. a dat următoarele producţiuni: 1) Despre ceremonialul audienţei la Majestatea Sa împératul şi regele, prelegere după propria sa esperiinţă de dl P. Opriş. 2) Despre stricáciunea vinarsului seu rachiei, prelegere umoristică de dl G. Ardelean. 3) Despre literatura română, era lui Sincai, prelegere de dl Ţeglea. 4) Lupta pentru drept, prelegere de dl P. Rotariu. 5) Stéua României, poezie de Gr. H. Granda, declamată de dşóra Carolina Ignea. 6) Dorinţa şi „În maiu te dai pe plaiu“ de Iosif Vulcan, cântate de corul micst, sub conducerea dlui G. Ardelean. În duminica din 10 decembre a. c.: 1) Domnul Tudor, musica de G. Brătian, cântată solo de G. Trăila, acompaniat pe piano de dşóra E. Lungu. 2) Omul frumos, poezie de Andreiu Mureşan, declamată de dşóra Carolina Ignea. 3) Omul frumos, parodie de Iulian Grozescu, declamată de dşóra Persida Regep. 4) Dorinţa, cântată solo de dşóra Emilia Milosav, acompaniată pe pian de dşóra Emilia Lungu. 5) Prelegere din cronologie de „Teoria timpului“ de G. Trăila.

Raționiciu public. Dintre domnii cari au făcut oferte pentru fondul gimnasiului din Beiuș au solvit rata a doua: Teodor Kőváry preposit 125 fl., Ioane Kuuk canonic 100 fl., Nicolau Vulcan canonic 100 fl., Ioane Ciceronescu vice-rector semin. 25 fl., Moise Neșiu prof. prepar. 10 fl., Nicolau Marcuș paroc 20 fl., Mih. Dițiu par. 5 fl., Georgiu Papp capel. 5 fl., Ales. Gera capel. in Macou 5 fl., G. Silvașan capelan 1 fl., Iuliu Filimon 2 fl. 50 cr., Ioan Marinescu 1 fl., Vas. Dumbrava 1 fl., Iuliu Nistor 1 fl., Sabin Coroian 3 fl., A. Pelle 1 fl., Nic. Zigre adv. 10 fl., Ioan Filimon 2 fl., Gavr. Pappdan par. in S. Andreiu 10 fl., Petru Ionaș 2 fl., Sam. Szabó protop. 4 fl., Ios. Roman dir. domin. in Beiuș 25 fl. Mih. Popescu notar 5 fl., Vas. Abrudan par. in Groș 2 fl., I. Vesa par. in K.-Jenő 2 fl. I. Gherlan not. 4 fl., Aug. Pelle par. in Pomi 2 fl., Ioan Pop not. comit. in Orade 5 fl., Mih. Maniu oficial 1 fl., I. Tifor par. in Giriș 2 fl., Ioan Glița not. in Rév 5 fl., Teod. Vajda par. in Husaseu 5 fl., Teod. Oncea din F. Vászárhely 2 fl., Dem. Albu din Körösszeg 1 fl., Aur. Popoviciu 1 fl. afară de acea au solvit încă rata întâie domnii: Iosif Vulcan 25 fl., G. Silvașan 1 fl., Vas. Dumbrava 1 fl., Petru Suci referent consistorial gr. or. in Orade 5 fl., și Aur. Popoviciu 1 fl., apoi au contribuit odată pentru totdeuna domnii: Alimpiu Barbulo-viciu 5 fl., Dem. Pocola 1 fl. 50 cr., Sim. Bocșa 2 fl., G. Costea 1 fl., Ales. Vicaș 1 fl., I. Iieș 1 fl., Ioan Popiliu 1 fl., I. Moldovan 1 fl., Petru Aciu 1 fl., Petru Codea 1 fl., Emiliu Vicaș 50 cr., Vas. Marinceaș 1 fl. — Ioan Marchiș preot in Dob 2 fl., poporenii din Dob 4 fl. 70 cr. — Paul Papp protop. in Vașad 5 fl., Teodor Bozintan 1 fl., biserica din Vașad 5 fl. — G. Szilágyi din Giungi 5 fl., M. Tirsan din Socondel 2 fl., I. Lazar par. in Adoni 5 fl., biserica din Adoni 5 fl., Vasiliu Fekete cantor 3 fl., G. Szilágyi invet. 2 fl., Districtul protopopese al Supurului 15 fl. 10 cr. — Ioan Gölya par. in Aciad 5 fl., Flor. Horgoș 50 cr., comuna V. Abran 70 cr. (Va urmă.) *Silviu Rezeiu.*

Crinolinele în perspectivă. Îndoielile cari existau până acum despre reapărarea acestei plage se risipesc. În Londra crinolinele au cucerit deja „society”, în Paris au început a fi de „chic”, în Berlin, după ce cu precauțiune s'au ascuns mai întâiu în draperiile din dos ale rochiilor ca semicercuri, dau acum la o parte totă modestia, prezentându-se sans gene în expozițiunile prăvăliilor. Mai lipsește ca răul să se încuibze și în Viena și pace de a li se mai putea pune stavilă. S'au întrebuitat cordone sanitare contra gândacului Colorado, contra Filloxerei, sunt comisiuni contra pestei bovine etc., nu s'ar puté luá măsuri și contra crinolinelor? Legislațiunile crează atâtea legi folositoare și de prisos; creeze una și în contra crinolinelor!

O eclipsă. O eclipsă totală de sóre se va întâmplá la 6 mauu st. n. 1883; fenomenul se va vedé în regiunile Oceaniei; în Oceanul pacific sânt două insule bine situate pentru observațiuni: insula Fling și insula Carolina; eclipsa va remăné totală în timp de 5 minute 59 secunde în prima insulă și 5 minute 33 secunde în a doua. Lunga durată a eclipsei totale va permite astronomilor d'a descoperi câteva fapte noi asupra constituțiunii sórelui. Ea va lăsá pôte să se vedá în vecinătatea sórelui acele mici planete, între altele Vulcan, pe care strălucirea sórelui le oprește d'a se vedé ș'a cărora existință a fost descoperită lui Le Verrier prin calculele sale asupra perturbațiunilor, calcule analoge cu acelea după care s'a descoperit Neptun.

Votarea femeilor în Statele-Unite. Cel care ar voi să scrie istoria încercărilor ce s'au făcut, atât în America cât și în Europa, pentru a acorda și femeilor dreptul de vot, ar trebui să scrie volume. „Ecolul Italiei” din New-York publică următorea șcire: În Nebraska, suferi o teribilă cădere propunerea d'a amendă constituțiunea pentru a acorda și femeilor drept de vot. Majoritatea în contra acelu amendament a fost de 20,000 voturi, ceea ce e foarte mult pentru acel stat.

Doi copii lipiți. La Geneva, se pôte vedé în tóte zilele un copil cu două capete. Aceste două capete, dice însă anuciul, cugetă și au fie-care ideile lor proprie. Ele au și nume deosebite. Capul care se chiamă Jean pôte vorbi în limbele francesă și englesă, pe când capul Jacques sustine dialogul în limba germană seu italiană. Drept vorbind, sânt doi copii deosebiți în partea superióră a corpului, dar lipiți la talie. Pântecel-ei unește, picidorele-i despart; piciorul drept se mișcă când dorește acésta capul dela dreapta. Pentru a merge, e de trebuință ca amândoué capetele să se invoiescă.

L o g o g r i f de Marți Lupan.

A, mal, ab, va, i, dy, ni, de, tor, tiv, trans, vad, o, dra, ti, phu, va, ta, i, al, ra, ta, la, le, das, ris, ser, con, o, rim, ob, me, nic, ni, nu.

Din aceste 35 de silabe se se formeze 11 cuvinte ale căror litere inițiali cetite de sus în jos, iar cele finali cetite din jos în sus se dee numele a două dame distînse în literatura română.

Însemnătatea cuvintelor:

1) O insulă în marea mediterană. 2) Un cas în declinațiune. 3) Numele unei republice din Africa centrală. 4) Un riu în India ostică. 5) Cel mai mare erou a Grecilor. 6) Un legislator renumit al anticității. 7) Un model de justiție a vechimei. 8) O sêrbătoare a judeilor. 9) Numirea unui edificiu pentru astronomie. 10) O flóre plăcută. 11) Un dialect antic.

Terminul de deslegare e 5 januarie 1883. Ca totdeuna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 46: „Trencin, Iobagă, Mureș, Origine, Teodor, Evreu, Uim, Cardinali, Ieremie, Pêr, Arad, Renan, Ura”.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele Timoteu Çiparu, iar cele finale cetite din jos în sus dau numele: Andrei Mureșan.

Bine l'au deslegat dómnele și domnișorele: Clara Nilvan, Em. Dragoș, Aurelia German, Virginia German, Iosefina Popescu.

Premiul l'a câștigat dna Clara Nilvan în Șomcuta-mare.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. v.		Numele sănților și sêrbătorile.	Sórele	
	st. v.	st. n.		resare	apune
Duminică	12	24	† Pâr. Spiridon.	8	6 3 54
Luni	13	25	M. Acsentie.	8	7 3 55
Marti	14	26	M. Tirs.	8	7 3 55
Mercuri	15	27	M. Elefterie.	8	7 3 56
Joi	16	28	Pror. Ageu.	8	7 3 57
Vineri	17	29	Pror. Daniil	8	7 3 57
Sâmbetă	18	30	M. Sebastian	8	7 3 58

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy in Oradea-mare. Strada principală nr. 274.